

Приказ књиге *Врло мало светлости*, Владан Матијевић, Агора, Зрењанин 2010.

Поставивши своју најновију књигу *Врло мало светлости* у формалне координате романа-омнибуса, Владан Матијевић сугерише читаоцу смер кретања кроз литерарни свет. Књига је подељена на три различите приче исприповедане у првом лицу, повезане спојевима мотивског карактера и наговештајима о временској суседности прича. Расправа која се повела око жанровског одређења ове књиге отворила је заправо тему о могућностима Матијевићеве књиге као целине; јер као и увек што је, расправа о форми књижевног дела заправо је и овај пут била расправа о значењу дела.

Све три приче се користе моделима приповедања који имају интимни исповедни тон. Прву причу читалац прати кроз форму електронске поште, коју својој бившој љубавници, Дони, шаље америчка историчарка уметности Хилари Хадсон. Мејл адреса на коју Хилари шаље писма измишљена је и део је психичке драме коју јунакиња Матијевићевог романа доживљава и саопштава у писмима. Подељеном по параграфима, другим делом писац је желео да оствари форму тестаментарне опорукe главног јунака, Милутина Чабриновића, иначе бившег министра пре промене власти из две хиљаде године. Трећа прича писана је у форми дневничких записа, дневника снова главног јунака Ђорђа, студента филозофије. Аутистичност њихових светова постаје окидач за интензивна ониричка преживљавања прошлости и наговештавање будућности. Читалац детективски сакупља наговештаје и чињенице по рубовима свести сва три јунака. Прилагођавање на притиске споља, на притиске који долазе из света у којем живе, резултира мањим или већим облицима поремећаја свести јунака.

Чак и у причи која користи имејл као модел приповедања (што сугерише евентуално постојање адресата и жељу за комуникацијом) мисао је монолошка а комуникација је онемогућена и дословно, јер Хилари, адресант, шаље писма на непостојећу адресу, односно на нетачну е-маил адресу своје бивше љубавнице. Тиме су омогућена сећања, асоцијативни ток мисли, уопште приповедање које читаоцу омогућава да од сакупљених детаља склапа профил личности јунака. Интроспекција као модел приповедања и окренутост приче самој себи, где се живот ликова пред читаоцем склапа од сна и јаве, по рубовима свести и недовољне или искривљене перцепције стварности, стварају сопствена магнетна поља која одбијају причу једну од друге, да би њихову повезаност читалац нашао на једном другом нивоу – нивоу који заокружене целине поставља једну до друге.

Испод слике која настаје склапањем јаве и сна, читалац кроз моменте бистрине погледа сва три јунака назире позадину света у којем живе. Иако постоји жеља да се светови три приче повежу кроз заједнички мотив сна, дубља веза остаје неостварена, што доводи у питање жанровску одредницу романа-омнибуса. Заокруженост прича дозвољава тек накнадно повезивање самосталних целина у једну, ипак, хетереогену скупину. Некомуникативност, и дословна и метафоричка, усамљеност јунака и њихова затворена мисао, тако постају велике теме књиге Владана Матијевића. Притисак индивидуалистичког света на човека данашњице, разара његову могућност као хуманог бића и ствара од људи усамљене монаде.

Читати књигу Владана Матијевића као роман-омнибус значи одузети јој могућност да поставља питања, да приказује, јер јој се формом која жели да повеже намеће обавеза да даје одговоре. Наше трагање за линеарном повезаношћу наишло би на ћутање или какофонију унутар књиге. Стварност књиге би тако тражила од читаоца да читава значења, што би разградило и овако нестабилну структуру. Жеља за повезивањем би, као превисок захтев, тако могла књизи да одузме на вредности. Овако, приказани свет остаје у власништву свих прича, без жеље да поставе коначан суд, што књигу сврстава међу боља књижевна остварења новије продукције.